

Акционерско друштво во државна сопственост
за вршење на дејноста давање услуги во
воздухопловната навигација

Shoqëri aksionare në pronësi shtetërore për kryerjen e veprimtarisë së dhënies së shërbimeve të navigacionit ajror

Shoqëria aksionare në pronësi shtetërore për kryerjen e veprimtarisë së dhënies së shërbimeve të navigacionit Ajror

M-NAV АД - M-NAV SHA

Бр.-Nr. 0501-2023/3

14.12 2023 год.-viti
СКОПЈЕ - ШКУП

M-NAV А.Д. СКОПЈЕ

Годишен финансиски план за 2024 година

Ноември 2023 година

"Босфор" Бр. 7, Мралино, Илинден
Република Северна Македонија
Тел: +389 2 3148100 Факс: +389 2 3148239
E-mail: info@mnavigation.mk

"Bosfor" Nr. 7, Mralino, Ilinden
Republika e Maqedonisë së Veriut
Tel: +389 2 3148100 Fax: +389 2 3148239
E-mail: info@mnavigation.mk

ИДЕНТИФИКАЦИЈА НА ДОКУМЕНТОТ

Опис на документот: Годишниот финансиски план на М-НАВ А.Д. Скопје за 2024 година ги опфаќа крајот на последиците од пандемијата со Ковид-19, воениот конфликт во Украина, економската криза, воздушниот сообраќај во Р.С. Македонија во 2022/23 година и можните сценарија за движењето во 2024 година, единечната цена за прелети на воздухоплови и терминални услуги за 2024 година, анализа на планираните приходи за 2024 година, споредбена анализа на планираните приходи на Друштвото за 2024 година во однос на планираните приходи на Друштвото за 2023 година, анализа на планираните расходи за 2024 година, табеларен приказ на планираните приходи и расходи на Друштвото за 2024 година, планираниот финансиски резултат на Друштвото за 2024 година, споредбена анализа на планираните расходи на Друштвото за 2024 година со планираните расходи на Друштвото во 2023 година, споредбена анализа на планираните расходи на Друштвото за 2024 година со реализираните расходи на Друштвото во 2023 година и друго.

Наслов

М-НАВ А.Д. СКОПЈЕ
ГОДИШЕН ФИНАНСИСКИ ПЛАН ЗА 2024 ГОДИНА

Референтен број: МНВ-610-201-04

Издание број: 1.0

Дата: 11/12/2023

Извадок:

“...Планирањето на приходите од прелети за 2024 година се базира на анализите на воздушниот сообраќај во Република Северна Македонија во првите девет месеци во 2023 година како и на последните сценарија изготвени од EUROCONTROL за бројот на летови во периодот помеѓу 2023 - 2029 година.“

Клучни зборови:

Обем на сообраќај, планирани приходи, планирани расходи, реализирани приходи, реализирани расходи, вкупни приходи, вкупни расходи.

Статус на документот:	Работна верзија		Класификација:	Интерен документ	
	Конечна верзија	√		Јавен документ	√
	Објавено издание			Доверлив	

Локација: Скопје

ПРИФАКАЊЕ НА ДОКУМЕНТОТ

Во следната табела се наведени авторите и лицата кои го изготвиле/одобриле овој документ.

Функција	Име, презиме и потпис	Дата
Изработиле	<p>Филип Трандафиловски Раководител на Одделение за планирање, развој и меѓународно задолжување</p> <p>Даниела Трајчулеска Раководител на Одделение за финансиски работи и администрација</p> <p>Дејан Зарапчиев Самостоен советник за одредување на цени</p>	19.12.2023
Проверил аспект - квалитет	<p>Леонора Шаља </p> <p>Шеф на Отсек за квалитет - безбедност во Одделение за интегрирани менаџмент системи</p>	
Одобриле	<p>Fahrudin Hamidi Претседател на Управен одбор и Извршен Директор за воздухопловна навигација</p> <p>Љубе Стаменковски Член на Управен одбор и Извршен Директор за воздухопловна техника</p> <p>Hasim Deari Член на Управен одбор и Извршен Директор за финансиски работи, правни работи, развој и инвестиции</p> 	

СОДРЖИНА

1.	ВОВЕД	5
2.	ЕФЕКТИ ОД ПАНДЕМИЈАТА КОВИД-19 И ВОЕНИОТ СУДИР ВО УКРАИНА - ЕВРОПСКИ КОНТЕКСТ.....	7
	2.1. Прогноза на Eurocontrol – STATFOR за воздушниот сообраќај 2023-2029 (Издание - Октомври 2023 година)	8
3.	ВОЗДУШНИОТ СООБРАЌАЈ ВО Р.С. МАКЕДОНИЈА ВО 2023 ГОДИНА И МОЖНИ СЦЕНАРИЈА ЗА ДВИЖЕЊЕТО ВО 2024 ГОДИНА.....	9
4.	ЕДИНЕЧНА ЦЕНА ЗА ПРЕЛЕТИ НА ВОЗДУХОПЛОВИ ВО 2023 ГОДИНА.....	12
	4.1. Споредбена анализа на планираните приходи на друштвото за 2024 година во однос на планираните во 2023 година	14
5.	АНАЛИЗА НА ПЛАНИРАНИТЕ РАСХОДИ ЗА 2024 ГОДИНА	15
6.	ПЛАНИРАН ФИНАНСИСКИ РЕЗУЛТАТ ЗА 2024 ГОДИНА	18
7.	ТАБЕЛАРЕН ПРЕГЛЕД НА ПЛАНИРАНИ ПРИХОДИ НА М-НАВ А.Д. СКОПЈЕ ЗА 2024 ГОДИНА	19
8.	ТАБЕЛАРЕН ПРЕГЛЕД НА ПЛАНИРАНИ РАСХОДИ НА М-НАВ А.Д. СКОПЈЕ ЗА 2024 ГОДИНА	20
9.	СПОРЕДБЕНА АНАЛИЗА НА ПЛАНИРАНИ РАСХОДИ НА М-НАВ А.Д. СКОПЈЕ ЗА 2024 ГОДИНА СО ПЛАНИРАНИ РАСХОДИ НА ДРУШТВОТО ЗА 2023 ГОДИНА	22
10.	СПОРЕДБЕНА АНАЛИЗА НА ПЛАНИРАНИ РАСХОДИ НА М-НАВ А.Д. СКОПЈЕ ЗА 2024 ГОДИНА СО РЕАЛИЗИРАНИ РАСХОДИ НА ДРУШТВОТО ЗА 2023 ГОДИНА	24

1. **ВОВЕД**

Согласно член 60 од Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ бр.14/06, 24/07, 103/08, 67/10, 24/12, 80/12, 155/12, 42/14, 97/15, 152/15, 27/16, 31/16 и 64/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.220/19), за вршење на услуги на воздухопловна навигација Владата на Република Северна Македонија основа акционерско друштво со еден акционер, државата - давател на услуги на воздухопловна навигација, согласно со Законот за трговските друштва. Начинот на основање, дејностите и начинот на управување се регулирани со актот за основање и статутот на друштвото.

Владата на Република Македонија на седницата одржана на ден 16.10.2008 година донела Одлука за отпочнување на постапка за основање на Акционерско друштво во државна сопственост за вршење на дејноста давател на услуги на воздухопловна навигација бр. 19-4602/1.

Согласно Тековна состојба издадена од страна на Централниот регистар, датум на основање на Друштвото М-НАВ АД Скопје е 04.11.2008 година.

На 10 март 2010 година Друштвото М-НАВ АД Скопје се стекнало со Уверение за оспособеност за давање на услуги на воздухопловна навигација МК-01/2010ANSP, со важност од две години, издадено од страна на Агенцијата за цивилно воздухопловство, која по проверка на исполнување на потребните услови истото редовно го обновува. Важечкото уверение за оспособеност за давање на услуги на воздухопловна навигација број МК01-2022/ANSP е издадено во март 2022 година.

Со Одлука за изменување на Статутот на Акционерско друштво во државна сопственост за вршење на дејноста давател на услуги на воздухопловната навигација („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.70/19) и Одлука за изменување и дополнување на Статутот на Акционерско друштво во државна сопственост за вршење на дејноста давање услуги во воздухопловната навигација М-НАВ АД Скопје („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.24/20) е изменет називот на друштвото, согласно што Акционерското друштво работи и учествува во правниот промет под фирма: Акционерско друштво во државна сопственост за вршење на дејноста давање услуги во воздухопловната навигација М-НАВ АД Скопје. Скратен назив на фирмата е: „М-НАВ“ А.Д. – Скопје. Називот на Друштвото се пишува и на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните и неговото писмо и гласи: „Shoqëria Aksionare në Pronësi Shtetërore për Kryerjen e Veprimtarisë së Dhënies së Shërbimeve në Navigacionin Ajror M-NAV SHA Shkup. Скратениот назив на фирмата на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните и неговото писмо гласи: M-NAV SHA Shkup. Во правниот промет со странство називот на Друштвото е “M-NAV” Air Navigation Service Provider of the Republic of North Macedonia, GOJSC.

Согласно член 8 од Статутот на Акционерско друштво во државна сопственост за вршење на дејноста давање услуги во воздухопловната навигација М-НАВ АД Скопје (“Службен весник на Република Северна Македонија” бр. 31/20 - Пречистен текст) основната главнина на Друштвото изнесува 1.552.034.000,00 денари или 25.226.275,71 евра поделени на 1.552.034 обични акции со номинална вредност од 1.000,00 денари за една акција.

Согласно Статутот на „М-НАВ“ А.Д. - Скопје управувањето со Друштвото е организирано според двостепен систем. Друштвото има Управен одбор и Надзорен одбор. Управниот одбор е составен од три члена. Надзорниот одбор, ги избира членовите на Управниот одбор со мнозинство гласови од вкупниот број гласови. Со одлуката за избор на членови на Управниот одбор, еден од членовите на управниот одбор се именува за Претседател на Управниот одбор. Еден од членовите на Управниот одбор ја води, организира и е одговорен за давање на услуги во воздухопловната навигација и носи назив, извршен директор за воздухопловната навигација. Членот се избира од редовите на вработените и мора да има стручни знаења, способности и искуство во организирање и водење на дејноста на Друштвото, да поседува валидна дозвола на надзорен контролор на летање и најмалку 6 годишно работно искуство како надзорен контролор на летање. Еден од

членовите на Управниот одбор ја води, организира и е одговорен за техничките средства во воздухопловната навигација и носи назив, извршен директор за воздухопловна техника. Членот се избира од редовите на вработените и мора да има стручни знаења, способности и искуство од организирање и водење на дејноста на Друштвото, да поседува валидна дозвола на воздухопловно-технички персонал и најмалку 6 годишно работно искуство како воздухопловно – технички персонал. Еден од членовите на Управниот одбор ги води и врши финансиските работи, правните работи, развој и инвестиции и е одговорен за финансиското работење, правното работење, развој и инвестиции и носи назив, извршен директор за финансиски работи, правни работи, развој и инвестиции. Членот мора да има стручни знаења, способности и искуство во организирање и водење на дејноста на Друштвото и најмалку 6 годишно работно искуство во соодветна дејност. Членовите на Управниот одбор се избираат за време од 4 години со право на реизбор. Членот на Управниот одбор не може да биде избран за член на управен одбор односно за извршен член на одбор на директори на други акционерски друштва со седиште во Република Северна Македонија..

Претседател и членови на Управниот одбор на „М-НАВ“ А.Д. – Скопје се:

- Fahrudin Hamidi избран со Одлука на Надзорниот одбор на М-НАВ АД Скопје од 30.10.2020 година, кој ја води, организира и е одговорен за давање на услуги во воздухопловна навигација и носи назив - Извршен директор за воздухопловна навигација. Именуваниот, воедно е и Претседател на Управниот одбор;
- Љубе Стаменковски избран со Одлука на Надзорниот одбор на „М-НАВ“ А.Д. - Скопје од 08.06.2023 година, кој ја води, организира работата и е одговорен за техничките средства во воздухопловната навигација и носи назив Извршен директор за воздухопловна техника; и
- Nasim Deagi избран со Одлука на Надзорниот одбор на „М-НАВ“ А.Д. - Скопје од 13.03.2023 година кој ги води и врши финансиските работи, правните работи, развој и инвестиции и е одговорен за финансиското работење, правното работење, развој и инвестиции и носи назив, Извршен директор за финансиски работи, правни работи, развој и инвестиции.

➤ Предмет на работење на М-НАВ А.Д. Скопје

Предмет на работење на Друштвото се следните дејности:

1. Давање на услуги на воздухопловната навигација (ANS – Air Navigation Services) како приоритетна дејност на Друштвото, која опфаќа:

- 1.1. ATM услуги (Air Traffic Management) и тоа:

- а) АТС услуги (ATS-Air Traffic Services):

- контрола на летање (АТС – Air Traffic Control), која се дава на воздухопловите преку издавање на одобренија и инструкции на надлежната контрола на летање за да се овозможи безбеден, редовен и брз проток на воздушниот сообраќај;
- информирање во лет (FIS - Flight Information Service), која се дава преку издавање на информации значајни за безбедно одвивање на воздушниот сообраќај; и
- тревожење (ALRT – Alerting Service) која се дава за воздухоплов кој има потреба од потрага и спасување преку известување и координирање на надлежните субјекти.

- б) регулирање на протокот на воздушен сообраќај (ATFM – Air Traffic Flow Management), која се дава за да се овозможи максимално искористување на капацитетот на контролата на летање и обемот на сообраќајот;

- в) организација на воздушниот простор (ASM - Air Space Management), која се дава за да се обезбеди максимално и флексибилно искористување на воздушниот простор за сите корисници и

г) мрежни функции (Network functions) се услуги кои се даваат со цел обезбедување на детални аранжмани за донесување на заеднички одлуки помеѓу земјите членки, давателите на услуги на воздухопловна навигација и функцијата за управување со мрежата.

- 1.2. Услуги на воздухопловно информирање (AIS - Aeronautical Information Service), кои опфаќаат: собирање, обработка и дистрибуција на воздухопловните информации, итни известувања, воздухопловен информативен циркулар, воздухопловни карти и постапки и процедури за летање;
 - 1.3. Метеролошките услуги кои опфаќаат собирање, обработка и дистрибуција на метеролошки информации, метеролошка прогноза, метеролошки известувања и метеролошки предупредувања; и
 - 1.4. Поставување, одржување, контрола и мониторирање на техничките средства, уредите и опремата, за давање на услуги на воздухопловна навигација што подразбира превентивно и корективно одржување, приспособување, калибрирање, мониторирање, надгледување, управување, поставување и воведување во работа, како и развој и измена на процедури и упатства за работа и одржување на оперативните технички средства во состојба која овозможува безбеден и уреден воздушен сообраќај (CNS Services).
2. Водење на евиденција, собирање, обработка и проследување на податоци кои се користат за наплата на надоместоци од услугите на воздухопловна навигација.
 3. Изготвување и редовно ажурирање на Зборникот на воздухопловни информации.
 4. Обука на АНС персонал.

➤ **Давателот на услуги на воздухопловна навигација се финансира од:**

- Делот од надоместокот остварен по основ на давање на услуги на воздухопловна навигација чија висина се утврдува со трошковник на давателот на услуги на воздухопловна навигација на начин пропишан согласно со членот 56 став (4) на Законот за воздухопловство;
- Надоместок за обука на АНС персонал; и
- Даноци, заеми, кредити и друга финансиска и техничка помош.

2. ЕФЕКТИ ОД ПАНДЕМИЈАТА КОВИД-19 И ВОЕНИОТ СУДИР ВО УКРАИНА - ЕВРОПСКИ КОНТЕКСТ

Може да се каже дека закрепнувањето од пандемијата со Ковид-19 е воглавно завршено, но мора да се земе во предвид дека сообраќајот на европско ниво е сеуште под влијание на војната во Украина, при што има значителни разлики помеѓу различните региони во Европа. Поради неможноста да се предвиди крајот на воените дејствија во Украина, предвидувањата се подготвени земајќи го сегашниот статус како основа.

Ситуацијата со конфликтот особено влијае на енергетскиот сектор, а со тоа и на прогнозите на економски раст во еврозоната. Со намалувањето на куповната моќ на потрошувачите, а со тоа и на побарувањето за патување, влијанието се одразува и на воздушниот сообраќај. Исто така, воздушниот товарен сообраќај е особено погоден од овој нов фактор, со големи ограничувања во работата на клучните превозници и нарушените синџири на набавка. Покрај наведеното, можноста за зголемување на инфлацијата, економските ризици и загриженоста за животната средина, го отежнуваат прецизното предвидување за обемот на сообраќај во 2024 година, како и за можните финансиски импликации врз Друштвото.

2.1. Прогноза на Eurocontrol – STATFOR за воздушниот сообраќај 2023-2029 (Издание - Октомври 2023 година)

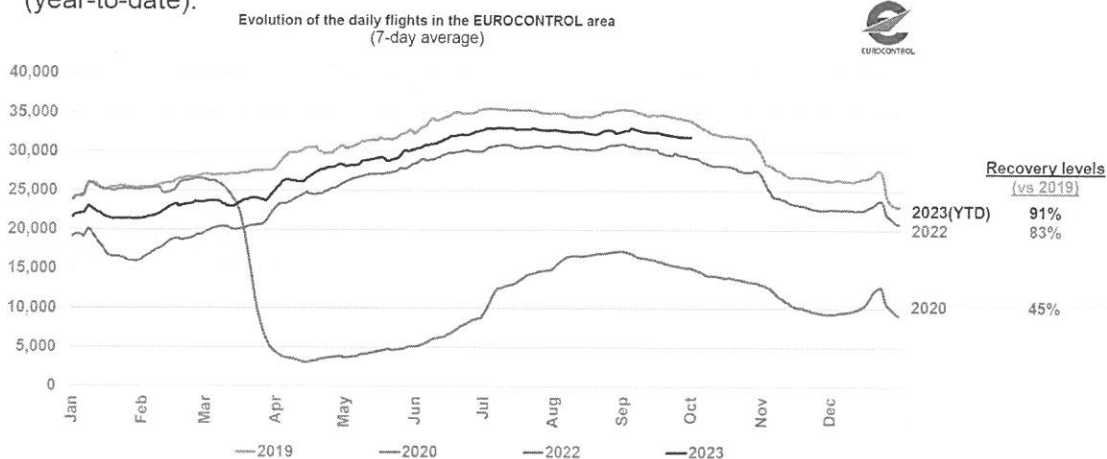
Последната прогноза на воздушниот сообраќај издадена од страна на Eurocontrol - STATFOR од октомври 2023 година ги зема во предвид следните инпути:

- Трендови на авио сообраќајот: остварен 91% од нивото на летови во јануари-октомври 2023 година во споредба со истиот период од 2019 година

FLIGHTS TRENDS

Number of flights approaching pre-pandemic levels and reaching 91% of 2019 volumes (year-to-date).

EUROCONTROL Seven-Year Forecast Update 2023-2029

Document Confidentiality Classification: White / 4

- **Економски раст**

Последната ревизија на предвидувањата за БДП во еврозоната доведе до одредено зголемување на предвидениот раст за 2023 година поради помалите цени од очекуваните на енергијата, зголемената доверба во стопанството и робусниот пазар на трудот, но истовремено мала корекција во спротивна насока за 2024 и 2025 година, воглавно поради ограничувачките финансиски услови. Сето ова води кон зголемено ниво на неизвесност и ризици кои негативно влијаат на прогнозите.

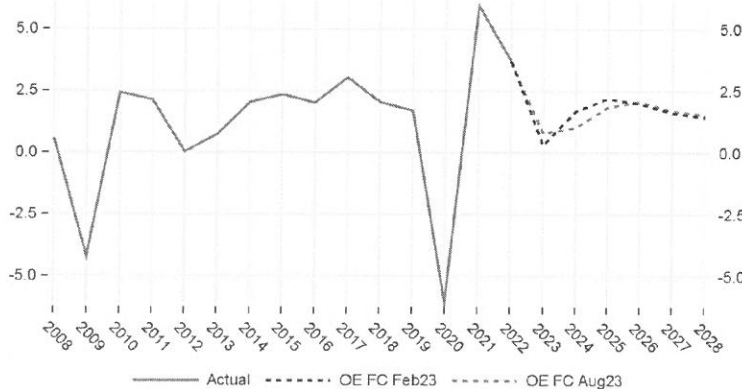

ECONOMIC GROWTH

GDP baseline forecast slightly revised upwards in 2023 but downward in 2024 and 2025.

GDP Growth (%)

Zone = ECAC Area

Source: Oxford Economics, Release: August 2023

- Slight upward revision in 2023 of the baseline projections of Oxford Economics driven by lower energy prices, enhanced business confidence, and a robust labor market.
- Downward revision in 2024 and 2025 influenced by worsening survey indicators, more restrictive financing conditions, including adverse credit supply effects, and the strengthened euro exchange rate.
- Uncertainty remains very high, with risks skewed to the downside.

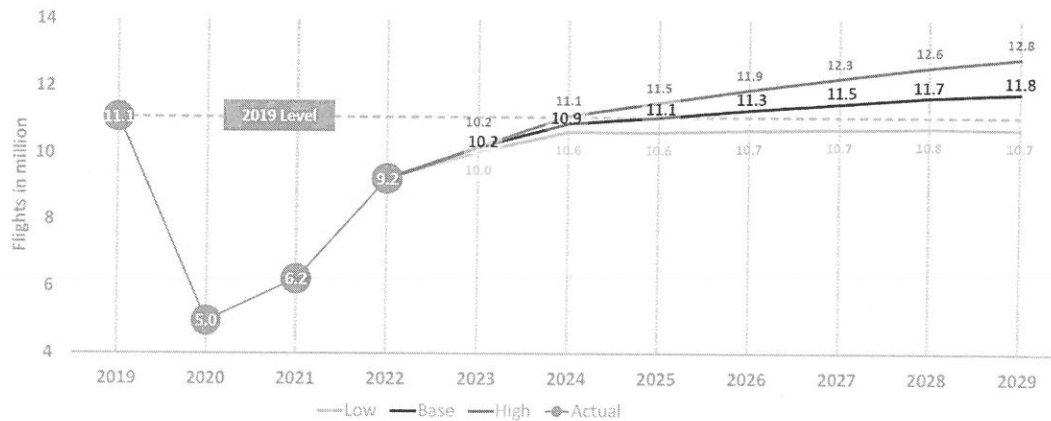
EUROCONTROL Seven-Year Forecast Update 2023-2029

Document Confidentiality Classification: White / 7

- Прогноза на сообраќај

Растот на сообраќајот во 2024 година е приближен на локално ниво, при што се очекува достигнување на 100% од нивото од 2019 година за ECAC регионот во текот на летните месеци од 2024 година, со предвиден просечен раст од 1.6% во периодот 2025-2029 година.

EUROCONTROL STATFOR 7-YEAR FORECAST UPDATE FOR *EUROPE 2023-2029 (Autumn 2023)
Actual and future **IFR movements**

* Europe = ECAC 44 Member States

Source: EUROCONTROL 7-year Forecast 2023-2029, Autumn 2023.

EUROCONTROL, Seven-Year Forecast Update 2023-2029

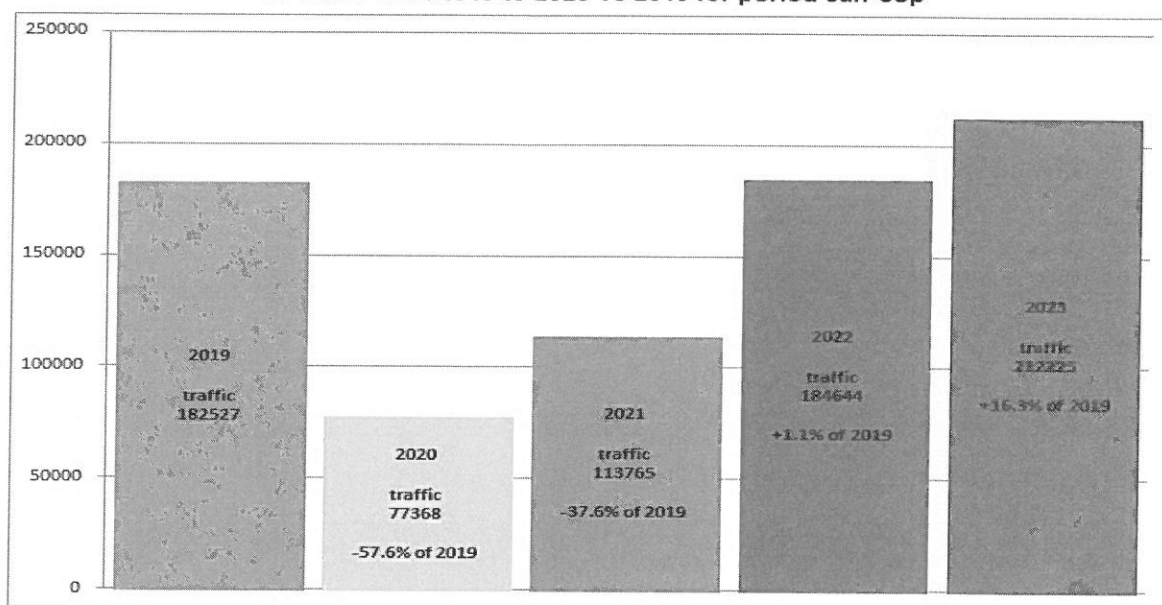
Document Confidentiality Classification: White / 8

3. ВОЗДУШНИОТ СООБРАЌАЈ ВО Р.С. МАКЕДОНИЈА ВО 2023 ГОДИНА И МОЖНИ СЦЕНАРИЈА ЗА ДВИЖЕЊЕТО ВО 2024 ГОДИНА

Воздушниот сообраќај уште во 2022 година се стабилизира во целост од последиците на пандемијата со Ковид -19 со пораст од 1,1% заклучно со месец септември во однос на референтната 2019 година односно годината пред пандемијата. Овој тренд на раст на сообраќајот продолжи прилично интензивно и во 2023 година, со што порастот на воздушниот сообраќај во однос на 2019 година е 16,3% заклучно со реализираниот сообраќај во месец септември.

Односот на вкупниот сообраќај од почеток на секоја година заклучно со месец септември, споредено со референтната 2019 година е прикажан на следниот графикон.

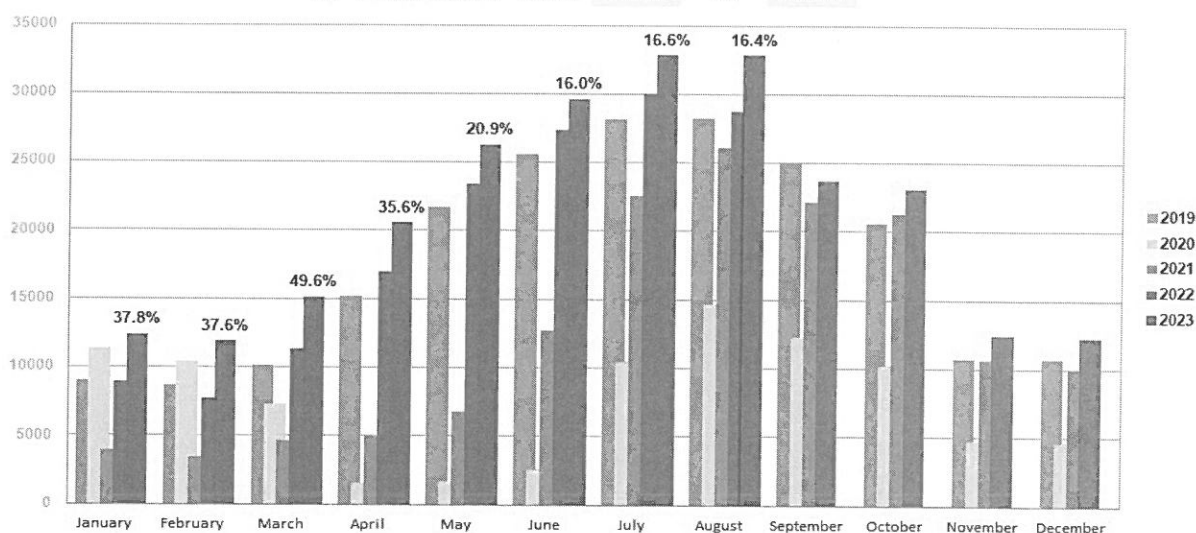
All traffic from 2019 to 2023 vs 2019 for period Jan-Sep

Ден со најмногу операции во 2023 година е недела, 27ми август со вкупно 1181 операција.

На графиконот подолу е прикажана месечната еволуција на севкупниот сообраќај за периодот од 2019 година до 2023 година. Назначената бројка во проценти го покажува значителниот месечен пораст на сообраќајот во 2023 година во однос на соодветниот месец од референтната 2019 година.

All LWSS traffic from 2019 to 2023

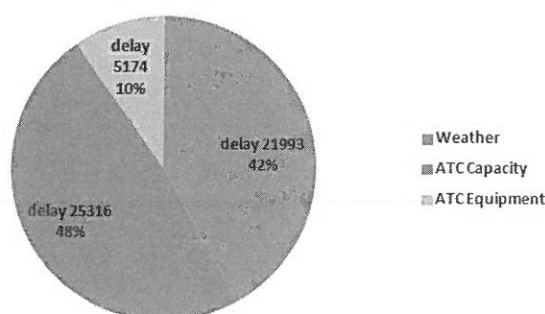

И оваа летна сезона лошите метео услови предизвикаа потреба од воведување на регулации, кои создадоа одредено доцнење во мрежата и намалување на бројот на летови во засегнатите периоди. Дополнително, нерамномерната распределба на сообраќајот која ги надминуваше пропишаните секторски капацитети, условуваше потреба од регулации за заштита на секторите од преоптоварување. Во текот на 2023 година големиот пораст на сообраќајот, предизвика во одредени саати сообраќајот да ја надмине бројката од 72 воздухоплови на час достигнувајќи и до 90 воздухоплови на час. Оваа состојба резултираше во потреба од воведување на регулации за техничка заштита на застарениот ATM систем.

Временските услови се непредвидливи и воведувањето регулации од таа причина не може да биде избегнато. По транзицијата на Новиот Леонардо ATM систем, техничкото ограничување од 72 воздухоплови на час ќе биде целосно надминато, а во периодот кој ќе следи по транзицијата и усвојување на стабилна употреба на новиот ATM систем од страна на оперативниот персонал, ќе се спроведе евалуација на секторските капацитети со цел нивно зголемување и оптимизација на искористеноста на воздушниот простор, со што и потребата од воведување на регулации поради надминување на секторските капацитети ќе биде намалена.

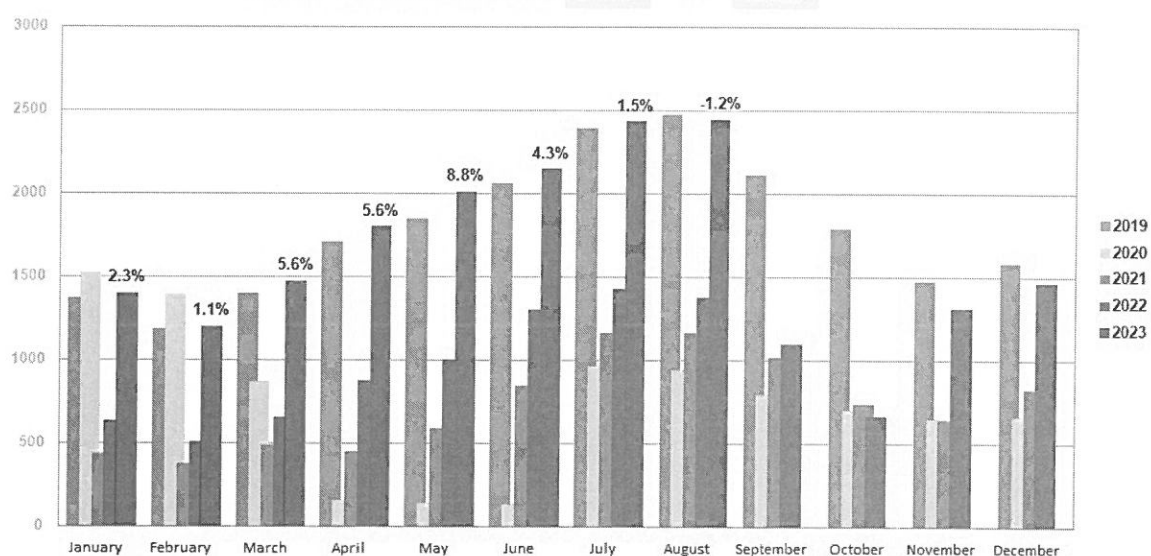
Подолу е даден уделот на причините за воведување на регулации и предизвиканото доцнење на летовите дадено во минути, во периодот од 1ви април до 31ви август 2023 година.

Regulations 2023

Обемот на сообраќајот на скопскиот и охридскиот аеродром, дадена во графиконот подолу. Назначената бројка во проценти го покажува месечениот пораст на сообраќајот во 2023 година во однос на соодветниот месец од референтната 2019 година. За разлика од 2022 година, аеродромскиот сообраќај 2023 година го надмина сообраќајот од 2019 година.

LWSS aerodromes from 2019 to 2023

И покрај големиот пораст на воздушниот сообраќај, неповолните метео услови и ограничувањата поради застарениот ATM систем, летната сезона е одработена безбедно и ефикасно, пружајќи максимално професионална услуга на корисниците.

Впрочем, во првите десет месеци од 2023 година (период јануари-октомври) вкупно беа реализирани 237.897 летови од кои 218.573 беа прелети, податок кој што говори за

пораст од 13,3% во однос на бројот на прелети во истиот период од 2022 година. Според статистиката на Централното биро за наплата на Eurocontrol за првите десет месеци од 2023 година, Република Северна Македонија бележи зголемување од 16,7% на наплатните единици од прелетите во однос на планираните за 2023 година или зголемување од 15,5% во однос на истиот период во 2022 година.

Month	2023 Actual	2023 Unit Rate Basis	2022 Actual	2019 Actual	% 2023 A / 2023 F	% 2023 A / 2022 A	% 2023 A / 2019 A
	(1)	(2)	(3)	(6)	(1)/(2)	(1)/(3)	(1)/(6)
1 January	23,893	17,608	17,786	17,708	35.7%	34.3%	34.9%
2 February	23,681	15,222	15,376	16,639	55.6%	54.0%	42.3%
3 March	30,228	22,944	23,176	19,233	31.7%	30.4%	57.2%
4 April	38,103	31,997	32,321	28,427	19.1%	17.9%	34.0%
5 May	47,766	42,774	43,206	40,456	11.7%	10.6%	18.1%
6 June	52,333	48,559	49,050	45,978	7.8%	6.7%	13.8%
7 July	57,365	52,460	52,991	50,551	9.3%	8.3%	13.5%
8 August	57,317	50,048	50,553	50,618	14.5%	13.4%	13.2%
9 September	54,508	44,974	45,428	45,339	21.2%	20.0%	20.2%
10 October	45,432	42,363	42,792	37,975	7.2%	6.2%	19.6%
11 November		23,087	23,320	20,607			
12 December		22,865	23,096	21,469			
TOTAL	430,627	414,900	419,094	395,000	16.7%	15.5%	22.0%

• Табеларен приказ на Централното Биро за наплата на Eurocontrol за реализирани наплатни единици од прелетите над РСМ во периодот од 01.01 до 30.10.2023 година

Прогнозата на Еуроконтрол за периодот од 2023 година до 2029 година (октомври 2023) во која се земени во предвид влијанието на ефектите од руската инвазија на Украина, како и финансиската криза е дадена во табелата подолу. Согласно трите сценарија на пораст на сообраќајот во 2024 година во однос на 2023 година, се очекува порастот на вкупниот број на летови во воздушниот простор Република Северна Македонија во 2024 година да се движи помеѓу 1,0% (при песимистично сценарио) и 9,6% (при оптимистичко сценарио), од причина што се уште постои гоем степен на неизвесност во еволуцијата на воздушниот сообраќај поради тековните ризици кои произлегуваат од војната во Украина и гео-политичките тензии на Блискиот Исток.

Р. Северна Македонија

	пораст на сообраќај споредено со претходна година (проценти)									
Сценарио	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
оптимистичко					18.0%	9.6%	4.2%	4.1%	3.6%	3.4%
базично	17.4%	-56.0%	58.0%	52.0%	17.0%	5.5%	2.8%	2.7%	2.1%	2.1%
песимистичко					15.0%	1.0%	1.2%	1.1%	0.4%	0.6%

• Пораст на сообраќајот во РСМ во периодот 2023-2028 година (според сценаријата на Eurocontrol)

4. ЕДИНЕЧНА ЦЕНА ЗА ПРЕЛЕТИ НА ВОЗДУХОПЛОВИ ВО 2023 ГОДИНА

Методологијата за пресметка на единечната цена за прелети се базира на заедничкиот систем за наплата на надоместоци од прелети согласно регулативата бр.1794/06 на Европската Комисија и одлуката на Владата на РСМ за начинот на определување на висината на надоместокот за користење на услуги на воздухопловна навигација, начинот на наплатата и ослободување од плаќање на надоместокот како и висината и начинот на определување на делот од надоместокот за користење на услугите на воздухопловна навигација. ("Службен весник на Република Северна Македонија" бр.194 од 23.09.2019 година). Информацијата за пресметката на цената на прелетите се доставува, се разгледува и потоа се одобрува од страна на Eurocontrol и авио-

превозниците на консултативниот состанок што се организира секоја година. Притоа, на овој состанок се разменуваат информации за вкупните планирани трошоци, инвестициите, како и проекција на сообраќајот за секоја наредна година.

Согласно извршеното усогласување помеѓу М-НАВ АД Скопје и Агенцијата за цивилно воздухопловство на РСМ како регулаторно тело, единечната цена на прелетите во РСМ во 2024 година е утврдена да изнесува **47,40 евра**, што воедно претставува намалување од 4,1% во однос на нивото во 2023 година.

Графички приказ на движењето на единечна цена за прелети во РСМ во периодот помеѓу 2012 - 2024 година

Вредно е да се напомене и фактот дека со порастот на сообраќајот во изминатиот период и приходите остварени од зголемениот обем на дадени услуги се создадоа предуслови за намалување на цената на прелетите. Следствено, во 2024 година, единечната цена за прелетите ќе биде намалена за 4,1% споредено со 2023 година и истото се базира на претпоставките за нормализација на состојбите во авио-сообраќајот и последната проекција за пораст на наплатните единици од прелети помеѓу 1,0% и 9,6% во 2024 година споредено со бројот на реализираните наплатни единици во 2023 година.

Единечна цена за терминални услуги во 2024 година

Еден помал дел (14,5%) од вкупните планирани приходи во 2024 г., М-НАВ А.Д. Скопје очекува да реализира како давател на терминални услуги на воздухопловна навигација, односно услуги на контролата на летање при полетување и слетување на аеродромите во Скопје и Охрид. Од овие услуги во 2024 година, се очекува приход од околу 203 милиони денари што воедно претставува зголемување од околу 23,0% во однос на вкупните планирани приходи од терминални услуги во 2023 година, во согласност со планираното нормализирање на состојбите во авио-сообраќајот и порастот на бројот на терминални операции (полетувања/слетувања) на аеродромите во Република Северна Македонија во 2024 година.

Согласно Договорот за заем со Европската Банка за обнова и развој за финансирање на „Проектот за надградба на системот за воздухопловна навигација“ во Република Северна Македонија и заради ефикасно сервисирање на обврските по истиот, единечната цена за терминални услуги во 2024 година ќе изнесува 4.00 евра по тон на максимална тежина на воздухоплов во полетување.

Анализа на планираните приходи на друштвото за 2024 година

“М-НАВ” А.Д. Скопје остварува приходи од своето работење по основ на наплата на:

- Надоместок за давање на услуги за прелети - фактурирање и наплата што во име, а за сметка на М-НАВ А.Д. Скопје ја врши EUROCONTROL - CRCO (Central Route Charges Office);
- Надоместок за давање на терминални услуги на воздухопловна навигација - фактурирање и наплата што во име на М-НАВ А.Д. Скопје исто така ја врши EUROCONTROL - CRCO;
- Приходи од останати услуги (давање на комуникациски и радарски услуги на Hungarocontrol од страна на М-НАВ А.Д. Скопје);
- Останати приходи (приходи од минати години, донации, од закупнина и др.); и
- Надомест за обука за ANS персонал.

Планирањето на приходите од прелети за 2024 година се базира на анализите на воздушниот сообраќај во Република Северна Македонија во првите девет месеци во 2023 година како и на последните сценарија изготвени од EUROCONTROL за бројот на летови во периодот помеѓу 2023 - 2029 година.

Согласно оваа анализа, за периодот од јануари-декември 2024 година се предвидува да се реализираат вкупно приходи во износ од **1.407.358.866,00 денари**, од кои **1.191.475.600,50 денари** приходи по основ на прелети, **203.583.265,50 денари** приходи по основ на терминални услуги и **12.300.000,00 денари** приходи од останати услуги од кои по основ на давање на радарска слика и комуникациски услуги на Hungarocontrol денари, како и останати приходи од публикување на воздухопловни информации, приходи од минати години, надомест на штети, донации и друго.

Приходите се планираат по тримесечја и тоа, во првото тримесечје од 2024 година се очекува да се реализираат **228.067.338,00 денари**, во второто се планира да се остварат **398.156.412,00 денари**, во третото **486.296.551,50 денари**, додека во четвртото тримесечје се очекува да се реализираат **294.838.564,50 денари приходи**, што укажува на сезонскиот карактер на сообраќајот кој истовремено се рефлектира и на приходите.

Структурата на приходите во планските проекции за 2024 година се очекува да биде: 84,7% приходи од прелети, 14,5% приходи од терминални услуги и 0,8% од останати услуги.

Табеларен преглед на вкупните планирани приходи на М-НАВ за 2024 година е даден подолу во текстот, Точка 8.

4.1. Споредбена анализа на планираните приходи на друштвото за 2024 година во однос на планираните во 2023 година

ПРИХОДИ	Планирани 2024 година	Планирани 2023 година	(%) 2024/2023
Приходи од прелети	1.191.475.600,50	1.051.719.062,83	13,29%
Приходи од терминални услуги	203.583.265,50	164.800.412,57	23,53%
Останати приходи	12.300.000,00	12.000.000,00	1,03%
ВКУПНО денари:	1.407.358.866,00	1.228.519.475,40	14,56%

Согласно Годишниот Финансиски план на М-НАВ АД Скопје, износот на планираните приходи за 2024 година е зголемен за 14,56% споредено со планираните приходи за 2023 година како последица на нормализацијата на состојбата во авио-сообраќајот по кризата со пандемијата на Covid-19 и зголемувањето на обемот на авио-сообраќајот на глобално и регионално ниво.

5. АНАЛИЗА НА ПЛАНИРАНИТЕ РАСХОДИ ЗА 2024 ГОДИНА

Вкупните расходи планирани за 2024 година изнесуваат **1.379.471.000,00 денари**, а истите во споредба со вкупните планирани расходи на Друштвото за 2023 година се зголемени за околу **13%**.

Зголемувањето на планираните расходи за 2024 година се должи на минимум потребните средства за континуирано обезбедување на високо ниво на безбедни, редовни, експедитивни и ефикасни услуги на воздухопловна навигација на корисниците во рамките на деизигнираниот воздушен простор на Република Северна Македонија, истите во согласност со зголемувањето на обемот на воздушниот сообраќај во 2023 година, како и со очекуваниот дополнителен пораст на сообраќајот во 2025 година, во споредба со периодот 2020-2021 година кога влијанието на пандемијата од Ковид-19 имаше директен и катастрофален удар врз воздушниот сообраќај во однос на периодот пред пандемијата, а со тоа и со драстични директни финансиски импликации во работењето на Друштвото.

Имајќи го во предвид завршетокот на влијанието на состојба предизвикана со пандемијата од Ковид-19, но од друга страна и влијанието на кризата предизвикана со војната во Украина и нејзиното директно влијание врз воздушниот сообраќај и приходите на Друштвото, Управниот одбор на М-НАВ континуирано ќе ги следи идните состојби и тековно ќе презема дополнителни мерки за одржување на високиот квалитет на услугите на воздухопловна навигација како основна дејност на Друштвото.

Имајќи го предвид погоре наведеното, вкупните планирани расходи за 2024 година табеларно се прикажани во Точка 8 - Табеларен преглед на планирани расходи на М-НАВ А.Д. Скопје за 2024 година, а се групирани по видови на трошоци како што следи:

- **Вкупните трошоци за вработените во 2024 година се проектирани во износ од 1.031.050.000,00 денари, а истите во споредба со планираните трошоци на Друштвото за 2023 година се зголемени околу 19%, од кои:**
 - Трошоците за бруто плати за вработените во 2024 година изнесуваат 1.013.050.000,00 денари и истите се планирани со зголемување од околу 18% во однос на планираните трошоци за бруто плати за 2023 година. Ова зголемување се должи на враќањето на дел од средствата задржани од платите на вработените во согласност со договорот постигнат со синдикатите за намалување на платите во време на кризата, при што повратот на средства е овозможен со ефикасно работење и одржување на системите и домаќинското работење на Друштвото, подобрувањето на воздушниот сообраќај во 2023 година, како и очекуваниот натамошен раст на сообраќајот во 2024 година. Исто така, удел во ова зголемување има и предвиденото зголемување на бруто платите согласно одредбите од новиот Колективен договор и Анекс 1 кон истиот од 14.08.2023 година помеѓу Управниот одбор на М-НАВ и репрезентативните синдикати. Воедно, во оваа ставка се вклучени и пресметките за бруто плати кои се однесуваат на вработување на 8 нови контролори на летање - студенти (октомври-декември 2024 година) поради зголемен обем на работа но и поради пензионирање на постоечкиот кадар, трансформација на работниот однос од определено на неопределено за 8 контролори-студенти чија обука заврши во 2023 година, 1 метео-опсерватор/студент (јули-декември), 1 cyber-security инженер (одделение IMS), 2 вработувања (инженери) во СВТ (септември-декември), 4 вработувања во СФРПРИ (септември-декември), како и за 10-те вработувања до крајот на 2023 година за кои е добиена согласност од Министерството за Финансии. Покрај сето наведено, оваа ставка ги вклучува и трошоците за законското зголемување на бруто платите по основ на минат труд, сменска работа, надоместоци за работа во празник, зголемување на рејтинг на контролорите на летање.
 - Ставката Други трошоци за вработените изнесува 18.000.000,00 денари и се зголемени за 200% во споредба со 2023 година. Овие средства се наменети за исплата на останати надоместоци за вработените, т.е. трошоци за задолжителен

лекарски преглед, превоз надвор од Скопје, отпремнини и други трошоци согласно Колективниот договор на М-НАВ.

- **Вкупните материјални трошоци за 2024 година се планирани во износ од 122.000.000,00 денари, а истите во споредба со планираните трошоци на друштвото за 2023 година се намалени за 30%, при што:**
 - Ова намалување во главно се должи на намалувањето на планирани трошоци во ставката Потрошена енергија и гориво (истите планирани во износ од 36.000.000,00 денари), а во согласност со фактурираните месечни износи во 2023 година, како и постигнатата јавна набавка на електрична енергија за наредниот период. Останатите ставки остануваат во границите на планираните расходи на Друштвото за 2023 година, како минимум проценети трошоци за обезбедување на непрекинато и безбедно функционирање на системите при што со оглед на нивната старост мора до крајни граници да се елиминира секаква можност од застој во функционирањето, како и да се обезбеди неопходноста од навремени и брзи интервенции, брзи набавки на резервни делови, па и замена на делови од системите доколку е потребно во текот на годината.
 - Останатите ставки од вкупните материјални трошоци како што се планираните трошоци за потрошени сировини и материјали, потрошени резервни делови, трошоци за одржување, транспортни услуги итн. со оглед на нивниот релативно фиксен карактер, планирани се на исто ниво во однос на планираните трошоци во 2023 година.
- **Вкупните нематеријални трошоци во 2024 година се планирани во износ од 107.175.000,00 денари, а истите во споредба со вкупно планираните трошоци на Друштвото за 2023 година се зголемени за 4% при што:**
 - Трошоците за дневници за службени патувања и патни трошоци за 2024 година во износ од 20.000.000,00 денари, како и трошоците за репрезентација во износ од 3.000.000,00 денари се на исто ниво во споредба со планираните трошоци во 2023 година поради планираните задолжителни обуки на контролорите на летање и останатиот воздухопловен персонал на М-НАВ во 2024 година кои што се одржуваат во школските центри во странство, задолжителните обуки на контролорите на летање и инженерите на М-НАВ согласно склучените договори за набавка на системи и опрема финансирани со средства од ЕБОР во земјите од каде што потекнуваат добавувачите, редовните состаноци во меѓународните организации и институции итн.
 - Планираните трошоци за осигурување за 2024 година се во износ од 16.400.000,00 денари, односно има зголемување од околу 37% што се должи на големите промени на цените на пазарот, од кои 11.500.000,00 денари за осигурување од дејност, 1.500.000,00 денари за осигурување на имот, 400.000,00 денари за каско осигурување, 300.000,00 денари за осигурување на персоналот на друштвото, патничко осигурување итн.
 - Планираните трошоци за ставката Членарини во организации и друго во 2023 година се во износ од 1.625.000,00, од кои 1.600.000,00 денари отпаѓаат на трошоците за годишна членарина на М-НАВ во меѓународната организација CANSO (Civil Air Navigation Services Organization) на европско и светско ниво, додека 25.000,00 денари се планирани за членарини во домашни здруженија за сметководство, ревизија и заштита при работа и истите во споредба со планираните трошоци во 2023 година се на исто ниво.
 - Најголем дел од вкупните нематеријални трошоци во 2024 година претставува ставката Останати нематеријални трошоци во вкупен износ од 62.000.000,00 денари како што следи:

Останати нематеријални трошоци	2024	2023	2024 / 2023 (%)
Надомест надзорен одбор	350.000,00	350.000,00	0,0
Авторски хонорари	1.200.000,00	1.200.000,00	0,0

Обука КЛ, семинари и советувања	41.950.000,00	43.122.550,00	-2,7
Ревизија на финансиски извештај	600.000,00	600.000,00	0,0
Адвокатски услуги	1.200.000,00	1.000.000,00	0,0
Останати интелектуални услуги	3.500.000,00	3.100.000,00	12,9
Стручни списанија и весници	250.000,00	250.000,00	0,0
Сертификација АЦВ	10.700.000,00	10.700.000,00	0,0
Други нематеријални трошоци	1.500.000,00	1.500.000,00	0,0
Донации во земјата	750.000,00	500.000,00	50,0
Одржување на софтвер	200.000,00	200.000,00	0,0
Вкупно	62.000.000,00	62.522.550,00	-0,84

Како што може да се види од табелата погоре, овие трошоци во споредба со планираните за 2023 година се на приближно исто ниво како 2023 година, најголемиот дел од оваа ставка - Останати нематеријални трошоци отпаѓа на трошоците на подставките:

- Трошоци за Обука на контролори на летање (КЛ), семинари и советувања за 2023 година, во вкупен износ од 41.950.000,00 денари, од кои најголем дел се за потребите на Секторот за воздухопловна навигација за кој се предвидени пред се 6.200.000,00 денари за освежување на знаењето за КЛ за ADI/TWR и APP овластувања, 18.000.000,00 денари за селекција и почетна обука на 8 кандидати за КЛ за ACS овластување, 300.000,00 денари за обука по национална програма за обука за обезбедување во цивилното воздухопловство, обука за останатиот персонал во износ од 14.000.000,00 денари итн.
 - Како поголема подставка спаѓаат и годишните трошоци за сертификација на М-НАВ А.Д. Скопје од страна на Агенцијата за цивилно воздухопловство во вкупен износ од 10.700.000,00 денари.
 - Подставката Други нематеријални трошоци во износ од 1.500.000,00 денари опфаќа наемнини за недвижности (Закуп за антена на Црн Врв), трошоци за чување архивски материјали, трошоци за фотокопирање, потврда за неосудуваност за вработените и друго.
 - Трошоците за Донации во земјата се предвидени на износ од 750.000,00 денари, во поголем дел наменети за Воздухопловната Федерација на Република Северна Македонија.
- **Останатите трошоци од работењето се проектирани на 12.000.000,00 денари во 2023 година.** Во оваа категорија спаѓаат трошоците за резервации за надомест на вработени и резервации за договори, трошоци за вредносни усогласувања на краткорочни побарувања, отпис на побарувања од CRCO и друго, а во споредба со планираните трошоци во 2023 година се двојно зголемени.
 - **Амортизацијата за 2024 година е планирана во износ од 72.246.000,00 денари** согласно номенклатурата за пресметка на амортизација и сметководствената политика на Друштвото, и истата е за 60% зголемена во однос на планираната амортизација за 2023 година, како резултат на ставање во употреба на новите системи во М-НАВ, што е предвидено за крајот на 2023 година, како и првата половина од 2024 година.

Вкупните финансиски трошоци планирани за 2024 година се во износ од 35.000.000,00 денари, од кои поголемиот дел во износ од 30.000.000,00 денари отпаѓа на планираната исплата на камати за неповлечени и повлечени средства по основ на новиот Договор за заем склучен со ЕБОР на 29 јули 2022 година, додека планираните трошоци за банкарски услуги се планирани во износ од 5.000.000,00 денари. Овие

трошоци се зголемени во споредба со планираните трошоци за 2023 година поради обврските кои произлегуваат од потпишувањето на двата нови договори за заем со цел затворање и рефинансирање на тековниот Договор за заем со ЕБОР, потпишан на 24.09.2013, и тоа: новиот Договор за заем со ЕБОР во вредност од 9.770.000,00 ЕУР, потпишан на 29.07.2022, како и Договорот за одобрување на долгорочен кредит со Комерцијална Банка АД Скопје во вредност од 5.000.000,00 ЕУР, склучен на 28.07.2022, како и поради зголемувањето на каматните стапки

Табеларниот приказ на планираните расходи на Друштвото за 2024 година во споредба со планираните расходи на Друштвото за 2023 година е дадено во Точка 9 - Споредбена анализа на планираните расходи на М-НАВ А.Д. - Скопје за 2024 година со планираните расходи на друштвото за 2023 година.

Табеларниот приказ на планираните расходи на Друштвото за 2024 година во споредба со планираните расходи на Друштвото за 2023 година е дадено во Точка 10 - Споредбена анализа на планираните расходи на М-НАВ А.Д. - Скопје за 2024 година со планираните расходи на друштвото за 2023 година.

6. ПЛАНИРАН ФИНАНСИСКИ РЕЗУЛТАТ ЗА 2024 ГОДИНА

“М-НАВ” А.Д. Скопје го изработи Финансискиот план за 2024 година во согласност со одредбите на Законот за трговски друштва („Службен весник на Република Македонија“ бр.14/06, 24/07, 103/08, 67/10, 24/12, 80/12, 155/12, 42/14, 97/15, 152/15, 27/16, 31/16 и 64/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.220/19), и усвоените Меѓународни стандарди за финансиско известување. Проекциите на вкупните расходи во износ од **1.379.471.000,00** денари (Точка 6) се направени врз основа на анализите за работењето на М-НАВ А.Д. - Скопје во изминатите две години, како и врз основа на минимум потребните средства на Друштвото за одржување на квалитетот на своите услуги во 2024 година, а во согласност со принципите на сметководственото начело на принципот на пресметковна основа.

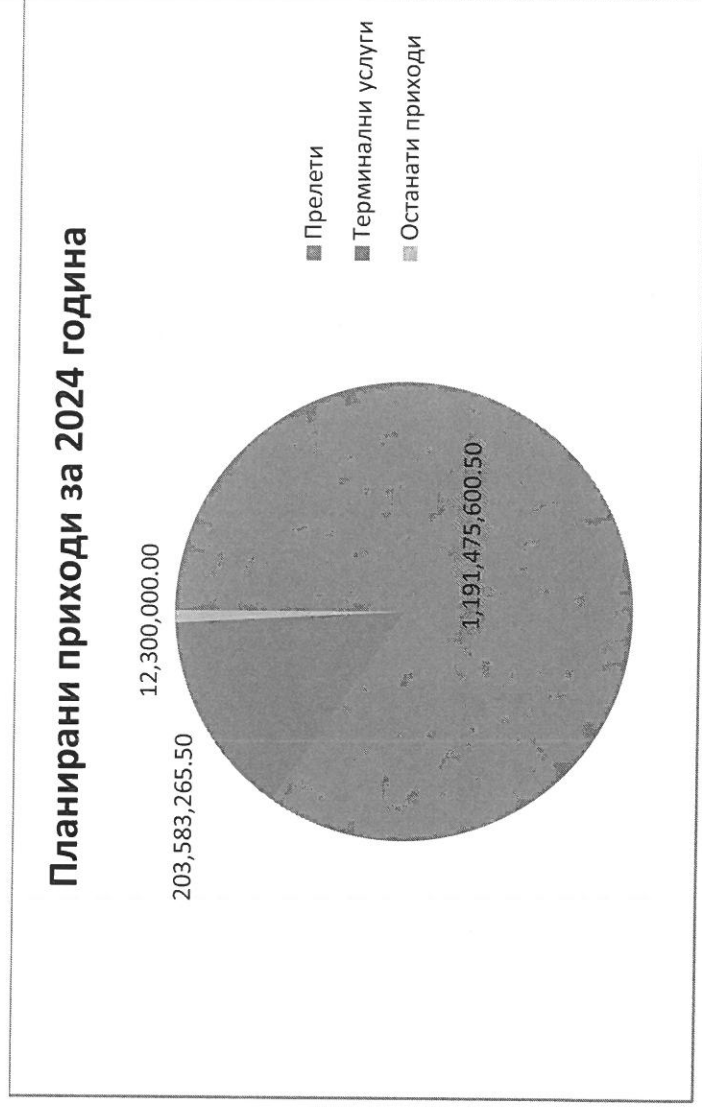
Согласно регулативите на ICAO и Eurocontrol, давателот на услуги на воздухопловна навигација во Република Северна Македонија, М-НАВ - А.Д. Скопје работи на принципот на целосен поврат на трошоците (full cost recovery) од работењето што ги одобрува Eurocontrol секоја година. Тоа значи дека според "Принципите" на Eurocontrol (Док.бр.20.60.01. од јануари 2020 година), остварената добивка во претходната деловна година се враќа на авиокомпаниите преку соодветното намалување на цената на услугите во наредните години.

Проекциите на вкупните приходи во износ од **1.407.358.866,00** денари се базираат согласно планираниот обем на воздушен сообраќај во 2024 година (Точка 4).

Со реализацијата на сите плански претпоставки, “М-НАВ” А.Д. Скопје во 2024 година очекува вкупните планирани приходи да ги надминат вкупните планирани расходи, при што ќе оствари добивка од 27.887.866,00 денари.

7. ТАБЕЛАРЕН ПРЕГЛЕД НА ПЛАНИРАНИ ПРИХОДИ НА М-НАВ А.Д. СКОПЈЕ ЗА 2024 ГОДИНА

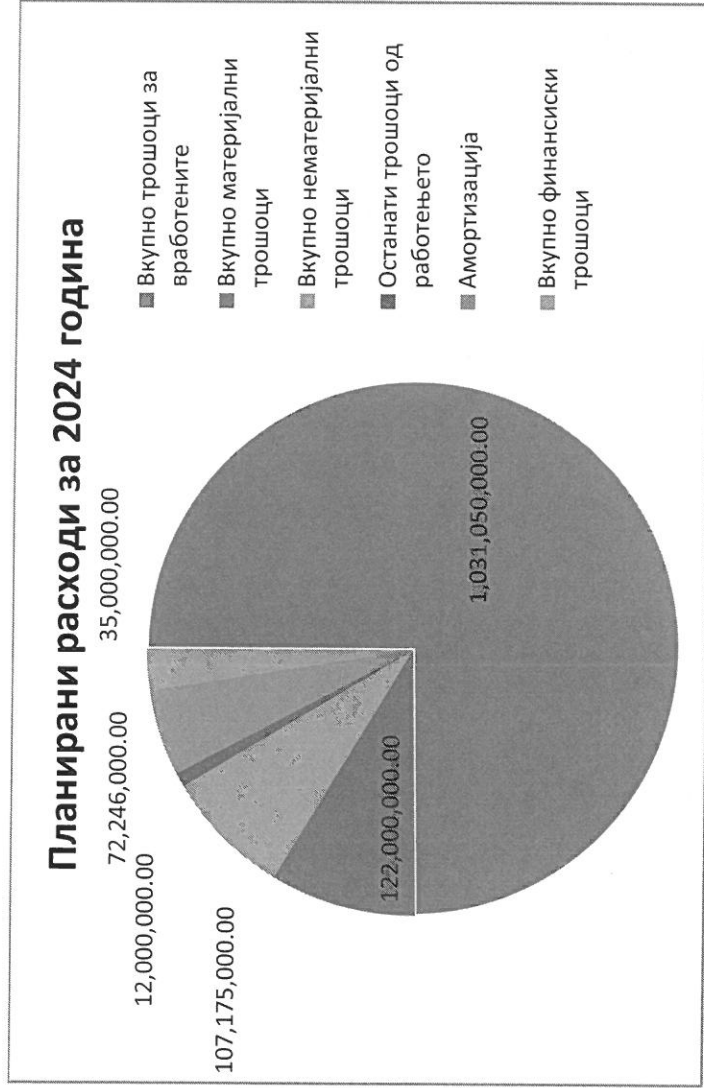
ПРИХОДИ	Q1	Q2	Q3	Q4	ВКУПНО
ПРЕЛЕТИ	191.736.151,50	340.657.786,50	416.994.538,50	242.087.124,00	1.191.475.600,50
ТЕРМИНАЛНИ УСЛУГИ	33.256.186,50	54.423.625,50	66.227.013,00	49.676.440,50	203.583.265,50
ОСТАНАТИ ПРИХОДИ	3.075.000,00	3.075.000,00	3.075.000,00	3.075.000,00	12.300.000,00
ВКУПНО ДЕНАРИ	228.067.338,00	398.156.412,00	486.296.551,50	294.838.564,50	1.407.358.866,00

8. ТАБЕЛАРЕН ПРЕГЛЕД НА ПЛАНИРАНИ РАСХОДИ НА М-НАВ А.Д. СКОПЈЕ ЗА 2024 ГОДИНА

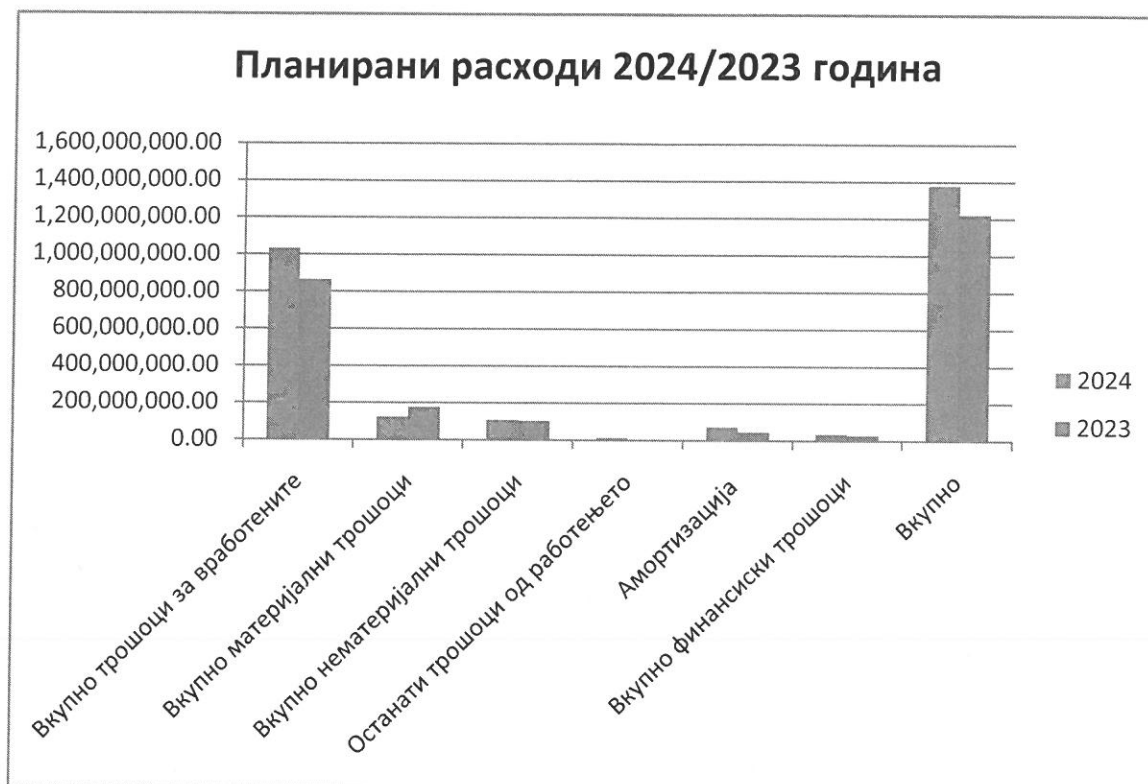
Конто	Опис	2024				Вкупно
		Q1	Q2	Q3	Q4	
I	Вкупно трошоци за вработените	257,762,500.00	257,762,500.00	257,762,500.00	257,762,500.00	1,031,050,000.00
	Бруто плати	253,262,500.00	253,262,500.00	253,262,500.00	253,262,500.00	1,013,050,000.00
	Други трошоци за вработените	4,500,000.00	4,500,000.00	4,500,000.00	4,500,000.00	18,000,000.00
II	Вкупно материјални трошоци	30,500,000.00	30,500,000.00	30,500,000.00	30,500,000.00	122,000,000.00
	Потрошени сировини и материјали	1,000,000.00	1,000,000.00	1,000,000.00	1,000,000.00	4,000,000.00
	Потрошени резервни делови	5,000,000.00	5,000,000.00	5,000,000.00	5,000,000.00	20,000,000.00
	Потрошена енергија	9,000,000.00	9,000,000.00	9,000,000.00	9,000,000.00	36,000,000.00
	Транспортни услуги	1,000,000.00	1,000,000.00	1,000,000.00	1,000,000.00	4,000,000.00
	Поштенски, телефонски услуги и интернет	5,000,000.00	5,000,000.00	5,000,000.00	5,000,000.00	20,000,000.00
	Трошоци за одржување	9,000,000.00	9,000,000.00	9,000,000.00	9,000,000.00	36,000,000.00
	Дополнително трошоци минати години	500,000.00	500,000.00	500,000.00	500,000.00	2,000,000.00
III	Вкупно нематеријални трошоци	26,793,750.00	26,793,750.00	26,793,750.00	26,793,750.00	107,175,000.00
	Закуп за канцелариски простор и др.	825,000.00	825,000.00	825,000.00	825,000.00	3,300,000.00
	Дневници за службен пат и патни трошоци	5,000,000.00	5,000,000.00	5,000,000.00	5,000,000.00	20,000,000.00
	Трошоци за репрезентација	750,000.00	750,000.00	750,000.00	750,000.00	3,000,000.00
	Премии за осигурување	4,100,000.00	4,100,000.00	4,100,000.00	4,100,000.00	16,400,000.00
	Членарини во меѓународни организации и др.	406,250.00	406,250.00	406,250.00	406,250.00	1,625,000.00
	Останати нематеријални трошоци	15,500,000.00	15,500,000.00	15,500,000.00	15,500,000.00	62,000,000.00
	Останати услуги	212,500.00	212,500.00	212,500.00	212,500.00	850,000.00

IV	Останати трошоци од работењето	3,000,000.00	3,000,000.00	3,000,000.00	3,000,000.00	12,000,000.00
V	Амортизација	18,061,500.00	18,061,500.00	18,061,500.00	18,061,500.00	72,246,000.00
VI	Вкупно финансиски трошоци	8,750,000.00	8,750,000.00	8,750,000.00	8,750,000.00	35,000,000.00
	Банкарски услуги - провизии, курсни разлики	1,250,000.00	1,250,000.00	1,250,000.00	1,250,000.00	5,000,000.00
	Камати по банкарски кредити	7,500,000.00	7,500,000.00	7,500,000.00	7,500,000.00	30,000,000.00
	Вкупно расходи	344,867,750.00	344,867,750.00	344,867,750.00	344,867,750.00	1,379,471,000.00

9. СПОРЕДБЕНА АНАЛИЗА НА ПЛАНИРАНИ РАСХОДИ НА М-НАВ А.Д. СКОПЈЕ ЗА 2024 ГОДИНА СО ПЛАНИРАНИ РАСХОДИ НА ДРУШТВОТО ЗА 2023 ГОДИНА

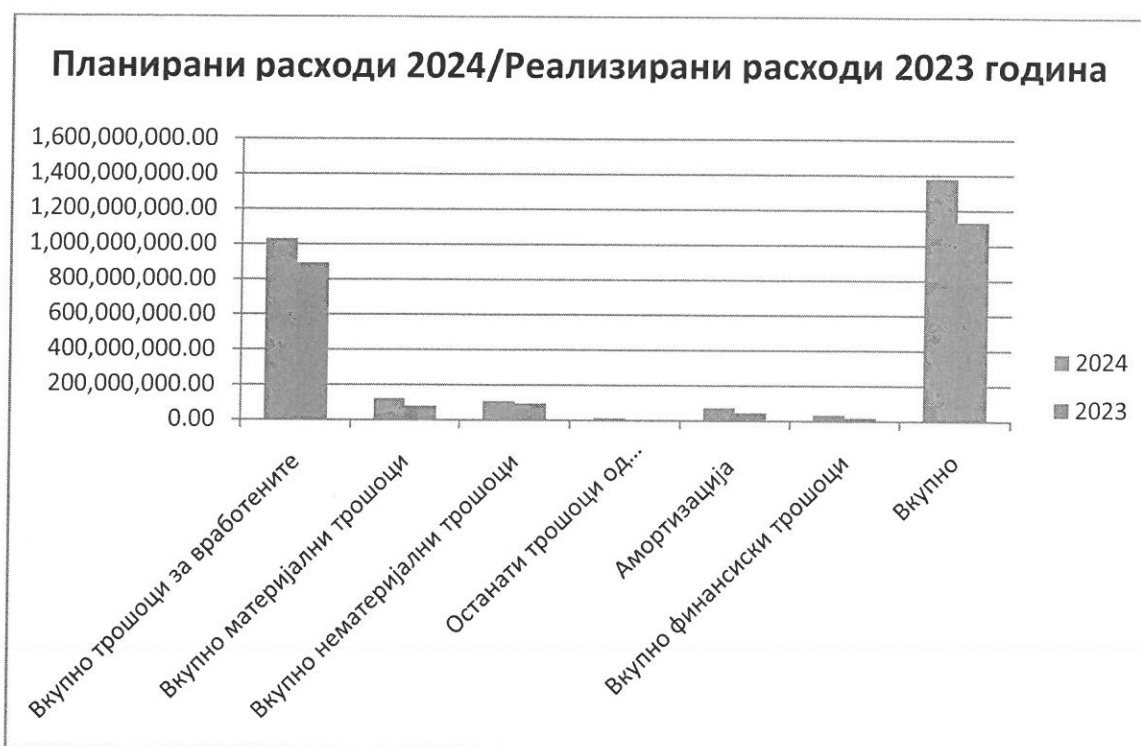
Конто	Опис	Планирани 2024	Планирани 2023	% 2024/2023
I	Вкупно трошоци за вработените	1,031,050,000.00	863.124.000,00	19.46
	Бруто плати	1,013,050,000.00	857.124.000,00	18.19
	Други трошоци за вработените	18,000,000.00	6.000.000,00	200.00
II	Вкупно материјални трошоци	122,000,000.00	176.000.000,00	-30.68
	Потрошени сировини и материјали	4,000,000.00	4.000.000,00	0.00
	Потрошени резервни делови	20,000,000.00	20.000.000,00	0.00
	Потрошена енергија	36,000,000.00	90.000.000,00	-60.00
	Транспортни услуги	4,000,000.00	4.000.000,00	0.00
	Поштенски, телефонски услуги и интернет	20,000,000.00	20.000.000,00	0.00
	Трошоци за одржување	36,000,000.00	36.000.000,00	0.00
	Дополнително трошоци минати години	2,000,000.00	2.000.000,00	0.00
III	Вкупно нематеријални трошоци	107,175,000.00	102.997.550,00	4.06
	Закуп за канцелариски простор и др.	3,300,000.00	3.000.000,00	10.00
	Дневници за службен пат и патни трошоци	20,000,000.00	20.000.000,00	0.00
	Трошоци за репрезентација	3,000,000.00	3.000.000,00	0.00
	Премии за осигурување	16,400,000.00	12.000.000,00	36.67
	Членарини во меѓународни организации и др.	1,625,000.00	1.625.000,00	0.00
	Останати нематеријални трошоци	62.000.000,00	62.522.550,00	-0.84
	Останати услуги	850,000.00	850.000,00	0.00
IV	Останати трошоци од работењето	12,000,000.00	6.000.000,00	100.00
V	Амортизација	72,246,000.00	45.000.000,00	60.55
VI	Вкупно финансиски трошоци	35,000,000.00	28.000.000,00	25.00
	Банкарски услуги - провизии, курсни разлики	5,000,000.00	4.000.000,00	25.00
	Камати по банкарски кредити	30,000,000.00	24.000.000,00	25.00
	Вкупно расходи	1,379,471,000.00	1.221.121.550,00	12.97

Забелешка: Отстапувања на планираните трошоци за 2024 година во споредба со планираните трошоци за 2023 година се објаснети во точка **5 – Анализа на планирани расходи на друштвото за 2024 година.**

10. СПОРЕДБЕНА АНАЛИЗА НА ПЛАНИРАНИ РАСХОДИ НА М-НАВ А.Д. СКОПЈЕ ЗА 2024 ГОДИНА СО РЕАЛИЗИРАНИ РАСХОДИ НА ДРУШТВОТО ЗА 2023 ГОДИНА

Конто	Опис	Планирани 2024	Реализирани 2023	% 2024/2023
I	Вкупно трошоци за вработените	1,031,050,000.00	891,303,012.00	15.68
	Бруто плати	1,013,050,000.00	878,742,010.00	15.28
	Други трошоци за вработените	18,000,000.00	12,561,002.00	43.30
II	Вкупно материјални трошоци	122,000,000.00	80,062,967.91	52.38
	Потрошени сировини и материјали	4,000,000.00	1,423,954.00	180.91
	Потрошени резервни делови	20,000,000.00	5,111,133.00	291.30
	Потрошена енергија	36,000,000.00	33,128,121.00	8.67
	Транспортни услуги	4,000,000.00	1,834,864.33	118.00
	Поштенски, телефонски услуги и интернет	20,000,000.00	17,100,443.11	16.96
	Трошоци за одржување	36,000,000.00	18,623,986.04	93.30
	Дополнително трошоци минати години	2,000,000.00	2,840,466.43	-29.59
III	Вкупно нематеријални трошоци	107,175,000.00	94,633,152.92	13.25
	Закуп за канцелариски простор и др.	3,300,000.00	2,476,716.00	33.24
	Дневници за службен пат и патни трошоци	20,000,000.00	11,286,705.28	77.20
	Трошоци за репрезентација	3,000,000.00	1,771,470.56	69.35
	Премии за осигурување	16,400,000.00	11,857,533.85	38.31
	Членарини во меѓународни организации и др.	1,625,000.00	1,797,381.12	-9.59
	Останати нематеријални трошоци	62,000,000.00	62,280,389.11	-0.45
	Останати услуги	850,000.00	3,162,957.00	-73.13
IV	Останати трошоци од работењето	12,000,000.00	2,820,570.16	325.45
V	Амортизација	72,246,000.00	45,000,000.00	60.55
VI	Вкупно финансиски трошоци	35,000,000.00	17,887,793.19	95.66
	Банкарски услуги - провизии, курсни разлики	5,000,000.00	3,359,150.52	48.85
	Камати по банкарски кредити	30,000,000.00	14,528,642.67	106.49
	Вкупно расходи	1,379,471,000.00	1,131,707,496.18	21.89

Согласно Споредбената анализа на планирани расходи на друштвото за 2024 година (1.379.471.000,00 денари) во споредба со очекуваните реализирани расходи на Друштвото за 2023 година (1.131.707.496,18 денари), се прикажува вкупно зголемување од 21,89% во однос на реализацијата од 2023 година.

Напоменуваме дека при искажувањето на реализираните расходи за 2023 година, од причина што во моментот на изготвување на Финансискиот план за 2024 година истите сеуште не беа целосно достапни, земени се актуелните податоци заклучно со 30.09.2023 година, додека за преостанатиот период од 2023 година се користени планираните расходи од Финансискиот план на Друштвото за 2023 година.

Како резултат на горенаведеното, ова отстапување не е целосно реално, т.е. прецизното отстапување ќе се согледа на крајот од годината кога целосно ќе се прокнижат трошоците за 2023 година и целосно ќе се согледаат прелевањата на планираните расходи на квартално ниво.

Имено, согласно споредбената табеларна анализа погоре, прикажаното отстапување на одделните ставки на расходи е како што следи:

- Планираните трошоци за бруто плати на вработените во М-НАВ за 2024 година во однос на реализираните трошоци за 2023 година согласно горенаведената табела се зголемени за околу 15%. Ова зголемување се должи на враќањето на дел од средствата задржани од платите на вработените во согласност со договорот постигнат со синдикатите за намалување на платите во време на кризата, при што повратот на средства е овозможен со подобрувањето на воздушниот сообраќај во 2023 година, како и очекуваниот натамошен раст на сообраќајот во 2024 година. Исто така, удел во ова зголемување има и предвиденото зголемување на бруто платите согласно одредбите од новиот Колективен договор и Анекс 1 кон истиот од 14.08.2023 година помеѓу Управниот одбор на М-НАВ и репрезентативните синдикати. Воедно, во оваа ставка се вклучени и пресметките за бруто плати кои се однесуваат на вработување на 8 нови контролори на летање - студенти (октомври-декември 2024 година) поради зголемен обем на работа но и поради

пензионирање на постоечкиот кадар, трансформација на работниот однос од определено на неопределено за 8 контролори-студенти чија обука заврши во 2023 година, 1 метео-опсервер/студент (јули-декември), 1 cyber-security инженер (одделение IMS), 2 вработувања (инженери) во СВТ (септември-декември) 4 вработувања во СФРПРИ (септември-декември), како и за 10 вработувања до крајот на 2023 година за кои е добиена согласност од Министерството за Финансии. Покрај сето наведено, оваа ставка ги вклучува и трошоците за законското зголемување на бруто платите по основ на минат труд, сменска работа, надоместоци за работа во празник, зголемување на рејтинг на контролорите на летање.

- Кај планираните трошоци за потрошени сировини и материјали за 2024 година споредбено со реализираните трошоци за 2023 година во табелата се прикажува драстично зголемување од причина што потставките канцелариски материјали, средства за хигиена и средства за вода се водат со требување од магацин, а податоците се преземаат од магацинот на крајот од годината, односно оваа ставка нема да има толкав процент на отстапување на крајот од годината по целосното прокнижување на трошоците.
- Планираните трошоци за потрошена енергија за 2024 година во споредба со прикажаната реализација во табелата за 2023 година отстапува околу 9% поради нецелосното прокнижување на фактурите, т.е. фактурите за електрична енергија од Министерството за одбрана пристигнуваат со задоцнување, така што досега се платени сите фактури заклучно со септември 2023 година, а останатите се очекува да пристигнат и бидат платени до крајот на годината.
- Кај ставките Транспортни услуги и Останати услуги каде што се прикажува намалена реализација во 2023 година, а делумно и кај сите други расходни ставки, отстапувањето на реализираното во однос на планираното се должи пред се на нецелосното прокнижување на трошоците за 2023 година.
- Планираните трошоци за службени патувања и дневници за 2024 како и планираните останати нематеријални трошоци за 2024 година се драстично зголемени во споредба со очекуваната реализација на трошоци во 2023 година поради планираните задолжителни обуки на контролорите на летање и воздухопловниот персонал во 2024 година, планираните обуки на контролорите на летање и инженерите согласно склучените договори за набавка на системи и опрема финансирани со средства од ЕБОР и воедно, по целосната блокада на меѓународните активности во 2020 и 2021 година и постепеното враќање во текот на 2022 и 2023 година како резултат на стивнувањето на пандемијата од Ковид-19 се очекува целосна нормализација на активностите на Друштвото во 2024 година. Овие ставки се детално објаснети во Точка 5 - Анализа на планирани расходи за 2024 година.